

บทที่ ๔

ปัญหาและความคิดเห็นของเด็ก

ประเทศไทยได้มีการคุ้มครองแรงงานเด็กเป็นครั้งแรกโดยบัญญัติเอาไว้ในพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. ๒๔๕๕ จนกระทั่งในปัจจุบันการคุ้มครองแรงงานเด็กมีบัญญัติอยู่ในประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การคุ้มครองแรงงาน ลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๕ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็กของไทยยังมีข้อบกพร่องอยู่มาก อีกทั้งมาตรฐานขั้นต่ำยังไม่ได้ระดับเดียวกันกับมาตรฐานสากล การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเพราะอัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอกับจำนวนโรงงานที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้แล้วนายจ้างและลูกจ้างมักจะหลีกเลี่ยงกฎหมายอยู่เป็นประจำกล่าวคือ นายจ้างสามารถที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้นมาให้แตกต่างจากข้อกำหนดของกฎหมายก็ได้ เช่น การใช้แรงงานเด็กที่มีอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด การใช้แรงงานเด็กเกินกว่าชั่วโมงการทำงานปกติ เป็นต้น และเด็กก็จะจำใจที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขของนายจ้างเพราะครอบครัวมีฐานะที่ยากจน ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์รวบรวมปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และจัดทำแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของเด็กไว้ ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติและสภาพ เดิมทางสังคม

จากการสำรวจลูกจ้างเด็กที่ทำงานอยู่ตามโรงงานอุตสาหกรรมกับสถานพาณิชย์กรรมและบริการต่าง ๆ เกี่ยวกับอายุของเด็ก (ดูตารางที่ ๑) พบว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง ๑๓-๑๕ ปี รวมกันแล้วจะมีถึงร้อยละ ๘๔.๕ อีกร้อยละ ๑๕.๕ เป็นเด็กที่มีอายุตั้งแต่ ๑๖ ปีลงมา และมีการใช้แรงงานเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี ร้อยละ ๘ โดยส่วนมากจะเป็นภาคพาณิชย์กรรมและบริการ สำหรับภาคอุตสาหกรรมที่มีการใช้แรงงานเด็กอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี คือ กิจการประเภทก่อสร้าง เนื่องจากว่าเป็นงานที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ความชำนาญและประสบการณ์มากนัก เช่น การขนอิฐ ขนปูนและเป็นลูกมือของลูกจ้างอื่น เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่านายจ้างนิยมจ้างแรงงานเด็กในวัยนี้มาก เพราะสะดวกในการปกครองดูแลทำให้นายจ้างสามารถที่จะใช้เด็กได้ตามอำเภอใจ โดยไม่คำนึงถึงกฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็กที่กำหนดเอาไว้

ตารางที่ ๑ อายุปัจจุบัน

อายุ(ปี)	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชย์กรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑๑	-	๕	๕	๒.๕
๑๑	๕	๖	๑๑	๕.๕
๑๒	๖	๙	๑๕	๗.๕
๑๓	๒๒	๑๘	๔๐	๒๐
๑๔	๓๕	๒๕	๖๐	๓๐
๑๕	๓๒	๓๗	๖๙	๓๔.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการสำรวจเกี่ยวกับอายุที่มาทำงานครั้งแรกของเด็ก (ดูตารางที่ ๒) พบว่ามีเด็กที่มาทำงานครั้งแรกเมื่ออายุไม่เกิน ๑๓ ปี ร้อยละ ๖๓.๕ ซึ่งก็สัมพันธ์กับการที่เด็กสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้วไม่มีโอกาสศึกษาต่อ และเด็กที่มาทำงานครั้งแรกเมื่ออายุ ๑๔-๑๕ ปี ร้อยละ ๓๖.๕ ส่วนมากจะเป็นเด็กที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หรือ ๗ ดังนั้น ถ้ารัฐขยายการศึกษาภาคบังคับไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ทั่วทั้งประเทศ โดยรัฐให้บริการประเภทให้เปล่าทางด้านการศึกษา เช่น ไม่ต้องเก็บค่าเล่าเรียน การให้ความช่วยเหลือทางด้านวัสดุอุปกรณ์การศึกษา เครื่องแบบนักเรียนและทุนการศึกษา เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่ยากจน ซึ่งก็จะทำให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสศึกษาต่อโดยไม่ต้องออกมาทำงานก่อนวัยอันสมควรและยังเป็นการพัฒนาสติปัญญาของเด็กเหล่านี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อเป็นทรัพยากรที่มีค่าของชาติสืบไป

ตารางที่ ๒ อายุที่ทำงานครั้งแรก

อายุ (ปี)	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑๑	-	๑๐	๑๐	๕
๑๑	๔	๑๖	๒๐	๑๐
๑๒	๒๔	๒๑	๔๕	๒๕
๑๓	๒๔	๒๓	๔๗	๒๓.๕
๑๔	๓๐	๑๔	๔๔	๒๔.๕
๑๕	๑๓	๑๑	๒๔	๑๒
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการสำรวจเกี่ยวกับภูมิลำเนาเดิมของเด็ก (ดูตารางที่ ๓) พบว่าเด็กส่วนใหญ่จะมีภูมิลำเนามาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๕๑.๕ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่จะประสบกับปัญหาความยากจน เด็กจึงต้องมาทำงาน เพื่อหาเงินมาเลี้ยงตนเองและครอบครัวโดยไม่มีโอกาสศึกษาต่อ และจะสังเกตได้ว่ามีเด็กที่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานครร้อยละ ๑๔.๕ โดยเด็กเหล่านี้จะมาจากครอบครัวที่ยากจนอาศัยอยู่ตามสลัม และเด็กเหล่านี้ส่วนมากจะทำงานเป็นกระเป่ารถเมล์เล็ก

ตารางที่ ๓ ภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพฯ	๑๔	๑๕	๒๙	๑๔.๕
ภาคเหนือ	๗	๖	๑๓	๖.๕
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๔๔	๕๔	๑๐๓	๕๑.๕
ภาคกลาง	๑๖	๑๔	๓๐	๑๕
ภาคตะวันออก	๑๑	๔	๑๕	๗.๕
ภาคใต้	๓	๓	๖	๓
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการสำรวจเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกในครอบครัวของเด็ก (ดูตารางที่ ๔) พบว่าร้อยละ ๔๔ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง ๔-๖ คน และร้อยละ ๔๐ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง ๗-๙ คน ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าบิดามารดาไม่สามารถรับภาระเด็กเหล่านี้ต่อไปได้เนื่องจากมีฐานะยากจน จึงให้เด็กเหล่านี้มาทำงานเพื่อนำรายได้มาจุนเจือครอบครัว

ตารางที่ ๔ จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิก ในครอบครัว	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
๑ - ๓	๕	๖	๑๑	๕.๕
๔ - ๖	๕๑	๔๗	๙๘	๔๙
๗ - ๙	๓๗	๔๓	๘๐	๔๐
๑๐ คนขึ้นไป	๗	๔	๑๑	๕.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

สำหรับระดับการศึกษาของเด็กจากการวิจัย (ดูตารางที่ ๕) พบว่าเด็กส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ ร้อยละ ๕๕.๕ รองลงมาคือระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ ๕ - ๗ ร้อยละ ๓๖.๕ โดยที่เด็กเหล่านี้จบการศึกษาแล้วไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาต่อจึงต้องมาหางานทำ สำหรับเด็กที่มีระดับการศึกษาสูงกว่านั้นมีร้อยละ ๓.๕ และเด็กเหล่านี้จะไม่จบชั้นมัธยมปีที่ ๓ แต่จะสอบตกชั้นมัธยมปีที่ ๑ หรือ ๒ แล้วไม่เรียนต่อจึงมาทำงาน

ตารางที่ ๕ ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	๓	๕	๘	๔
ป. ๑ - ๔	๖๒	๔๘	๑๑๐	๕๕.๕
ป. ๕ - ๗	๓๒	๔๑	๗๓	๓๖.๕
สูงกว่า	๒	๕	๗	๓.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยเกี่ยวกับอาชีพของบิดามารดาของเด็ก (ดูตารางที่ ๖) พบว่าบิดามารดาของเด็กมีอาชีพทำไร่ ทำนาถึงร้อยละ ๖๒.๕ ซึ่งก็สัมพันธ์กับเด็กที่ส่วนมากจะมีภูมิลำเนามาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ครอบครัวส่วนมากเป็นเกษตรกรมีอาชีพ ทำไร่ ทำนา และเป็นที่น่าสังเกตว่ามีเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดารับราชการอยู่ด้วย โดยมากมักจะทำงานร้านขายอาหารประเภทคอฟฟี่ช็อปและโรงงานทอผ้า โดยเด็กเหล่านี้บิดามารดาส่งเสียให้เรียนต่อ แต่ไม่เรียนซึ่งก็เป็นเพราะเกียจคร้านและสอบตก จึงออกมาทำงานในเมืองหลวง โดยที่บิดามารดาไม่ค่อยเต็มใจให้มาทำงานนัก

ตารางที่ ๖ อาชีพของบิดามารดา

อาชีพของบิดามารดา	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ทำไร่	๑๖	๒๐	๓๖	๑๘
ทำนา	๔๘	๕๕	๑๐๓	๕๑.๕
รับจ้าง	๑๘	๑๕	๓๓	๑๖.๕
กรรมกร	๑๐	๗	๑๗	๘
ค้าขาย	๕	๓	๘	๔
รับราชการ	๒	๑	๓	๑.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยถึงรายได้ของครอบครัวเด็กต่อเดือน (ดูตารางที่ ๗) พบว่าครอบครัวของเด็กจะมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาท ถึงร้อยละ ๖๐.๕ และเมื่อเปรียบเทียบกับตารางที่ ๔ แล้ว ก็จะได้เห็นว่าสมาชิกของครอบครัวมีมากแต่รายได้น้อย บิดามารดาจึงไม่สามารถที่จะรับภาระเลี้ยงดูเด็กต่อไปได้ จึงต้องให้เด็กมาทำงานเพื่อลดภาระของครอบครัว และเพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัว

ตารางที่ ๗ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน

รายได้ของ ครอบครัว/เดือน	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชย์กรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	-	-	-	-
ต่ำกว่า๑,๐๐๐ บาท	๖๔	๕๗	๑๒๑	๖๐.๕
๑,๐๐๐-๒,๐๐๐ บาท	๒๑	๑๘	๓๙	๑๙.๕
๓,๐๐๐ บาทขึ้นไป	๕	๓	๘	๔
ไม่แน่นอน	๑๐	๒๒	๓๒	๑๖
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุที่เด็กต้องมาทำงาน (ดูตารางที่ ๔) พบว่าเด็กมีฐานะทางบ้านยากจนร้อยละ ๓๒.๖ สำหรับเหตุผลอื่นก็สืบเนื่องมาจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเช่นกัน เช่น การที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ต้องการมีรายได้เป็นของตนเองและอยากออกจากบ้าน เพราะต้องการที่จะทำงานหาเงินมาเลี้ยงตนเองและครอบครัว อีกทั้งยังเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวอีกด้วย

ตารางที่ ๔ สาเหตุที่มาทำงาน

สาเหตุที่มาทำงาน	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	๘๔	๘๘	๑๗๒	๒๘.๘
ฐานะทางบ้านยากจน	๘๑	๘๗	๑๖๘	๓๒.๖
ต้องการมีรายได้เป็นของตนเอง	๗๖	๘๒	๑๕๘	๒๗.๓
อยากออกจากบ้าน	๒๔	๓๔	๕๘	๑๐.๒
รวม	๒๗๖	๓๐๒	๕๗๘	๑๐๐

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

สำหรับปัญหาที่มีใครเป็นคนชักชวนให้เด็กเหล่านี้เข้ามาทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมกับสถานพาณิชยกรรมและบริการต่าง ๆ นั้น ทั้ง ๆ ที่เด็กเหล่านี้ส่วนมากก็มีภูมิลำเนาอยู่ตามต่างจังหวัดจากการวิจัย (ดูตารางที่ ๔) พบว่าบุคคลที่ชักชวนให้เด็กมาทำงานส่วนมากจะเป็นญาติของเด็กร้อยละ ๓๔ และรองลงมาคือเพื่อนร้อยละ ๒๔ โดยบุคคลเหล่านี้ก็ทำงานอยู่ก่อนหน้านั้นแล้ว เวลากลับไปบ้านก็ได้ชักชวนเด็กเหล่านี้มาทำงานด้วย สำหรับกรณีที่เด็กมาทำงานเพราะบิดามารดาชักชวนมาทำงานนั้น บิดามารดาก็จะทำงานอยู่ก่อนแล้วส่วนมากจะเป็นกรรมกร และมีเด็กร้อยละ ๑๕ ที่ติดต่อผ่านนายหน้าจัดหางาน ซึ่งก็สัมพันธ์กับปัญหาที่ว่านายหน้าจัดหางานก็มีส่วนร่วมในการหางานให้เด็ก ดังนั้นจึงควรที่จะมีบทกำหนดโทษนายหน้าจัดหางานในกรณีเช่นนี้ด้วย เพราะจะเป็นการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กได้อีกทางหนึ่งด้วย

ตารางที่ ๔ บุคคลที่ชักชวนให้มาทำงาน

บุคคลที่ชักชวนให้มาทำงาน	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ญาติ	๓๗	๓๔	๗๑	๓๕
เพื่อน	๒๕	๒๓	๔๘	๒๔
บิดามารดา	๑๔	๑๕	๒๙	๑๖.๕
นายหน้าจัดหางาน	๑๖	๑๔	๓๐	๑๕
ติดต่อโดยตรง	๘	๕	๑๓	๖.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

ตามตารางที่ ๑๐ จะเห็นได้ว่าบิดามารดารับรู้และอนุญาตให้เด็กมาทำงานถึงร้อยละ ๔๕.๕ เนื่องจากว่าครอบครัวของเด็กเหล่านี้ประสบกับปัญหาความยากจน ไม่สามารถรับภาระสมาชิกในครอบครัวได้ จึงยินยอมให้เด็กมาทำงาน เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว สำหรับเด็กอีกร้อยละ ๕๕.๕ ได้ให้คำตอบว่าบิดามารดาไม่รู้ในการที่เด็กมาทำงาน โดยเด็กเหล่านี้ไม่มีโอกาสศึกษาต่อเช่นกัน จึงหนีออกจากบ้านมาทำงานกับเพื่อน ๆ โดยให้เหตุผลว่าเบื่ออาชีพทางด้านเกษตรกรรมและต้องการหาประสบการณ์ในการทำงาน

ตารางที่ ๑๐ การรับรู้ของบิดามารดาในการมาทำงาน

การรับรู้ของบิดามารดาในการมาทำงาน	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
บิดามารดาทราบ	๔๗	๔๔	๑๔๑	๔๕.๕
บิดามารดาไม่ทราบ	๓	๖	๙	๕.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานของเด็ก

จากการวิจัยถึงประเภทของงานที่เด็กทำในปัจจุบันตามโรงงานอุตสาหกรรมกับสถานพาณิชย์กรรมและบริการ (ดูตารางที่ ๑๑ และ ๑๒) พบว่าเด็กที่ทำงานตามภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะทำงานเป็นกรรมกร รองลงมาคือโรงงานประเภทโรงงานทอผ้า ทั้งนี้เพราะเหตุว่างานทั้ง ๒ ประเภทนี้มีอยู่มากมาย โดยเฉพาะงานก่อสร้างนั้น ส่วนมากนายจ้างจะรับลูกจ้างเข้าทำงานเป็นจำนวนมากและไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานที่มีฝีมือมากนัก โดยนายจ้างเห็นว่า เป็นงานที่เด็กสามารถทำได้โดยไม่ต้องผ่านการอบรมหรือฝึกงานมาก่อน เช่น งานการขนอิฐ ขนปูน เป็นต้น สำหรับภาคพาณิชย์กรรมและบริการนั้น เด็กส่วนใหญ่จะทำงานตามร้านขายอาหารเครื่องดื่ม รองลงมาคือ งานประเภทขายสินค้า งานปั้มน้ำมัน และกระเป๋ารถเมล์เล็ก ซึ่งงานเหล่านี้เป็นแหล่งงานที่เด็กสามารถหางานทำได้ง่ายที่สุด และนายจ้างนิยมจ้างเด็กทำงานมากที่สุด เพราะเป็นกิจการที่ทำเฉพาะกลุ่มหรือครอบครัวของนายจ้าง นายจ้างจึงรับเฉพาะ เด็กเข้าทำงานเพราะสะดวกต่อการดูแลและควบคุมไม่เป็นอุปสรรคต่อนายจ้างทางด้านการใช้แรงงานอีกทั้งยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายลงอีกด้วย เพราะนายจ้างจะจ่ายค่าจ้างให้เด็กต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้

ตารางที่ ๑๑ ประเภทของงานที่ทำในปัจจุบัน (ภาคอุตสาหกรรม)

ประเภทของงานที่ทำในปัจจุบัน (ภาคอุตสาหกรรม)	จำนวน
คุมเครื่องจักร	๕
โรงงานเครื่องแก้ว	๖
โรงงานทอผ้า	๒๐
โรงกลึง	๑๔
โรงงานรองเท้า	๖
โรงงานเครื่องกระเบื้อง	๓
โรงงานเครื่องเฟอร์นิเจอร์	๑๒
ก่อสร้าง	๒๒
โรงงานกระป๋อง	๑๐
โรงงานเครื่องไฟฟ้า	๒
รวม	๑๐๐

ตารางที่ ๑๒ ประเภทของงานที่ทำในปัจจุบัน (ภาคพาณิชย์กรรมและบริการ)

ประเภทของงานที่ทำในปัจจุบัน (ภาคพาณิชย์กรรมและบริการ)	จำนวน
ปั้มน้ำมัน	๒๐
ขายสินค้า	๒๑
ส่งสินค้า	๖
ร้านอาหาร	๒๗
กระเป๋ารถเมล์เล็ก	๑๖
บรรจุกีบห่อ	๑๐
รวม	๑๐๐

๒๒

จากการวิจัยเกี่ยวกับค่าจ้างที่เด็กได้รับในปัจจุบัน โดยไม่รวมเงินค่าล่วงเวลา (ดูตารางที่ ๑๓) พบว่านายจ้างจะจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ กฎหมายได้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงเอาไว้ ๖๖ บาทต่อวันหรือ ๑,๔๔๐ บาทต่อเดือน แต่จากการวิจัยพบว่ามียุวกจ้างที่ได้รับค่าจ้างต่ำกว่า ๑,๕๐๐ บาทต่อเดือน ถึงร้อยละ ๕๔ และมีเด็กที่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๑,๕๐๑-๒,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๓๕.๕ ซึ่งเด็กเหล่านี้ก็ยินยอมที่จะรับเงินค่าจ้างเพราะไม่สามารถที่จะไปต่อรองกับนายจ้างได้ และถ้าเด็กเรียกร้องสิทธิของตนเองตามกฎหมาย นายจ้างก็จะเลิกจ้างเด็กและก็จะไปจ้างบุคคลอื่น ดังนั้น จากการวิจัยจึงพบว่าการหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยนายจ้างจ่ายค่าจ้างขั้นต่ำให้เด็กต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้

ตารางที่ ๑๓ ค่าจ้างที่ได้รับในปัจจุบันต่อเดือน

ค่าจ้างที่ได้รับ ในปัจจุบัน	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๕๐๐	๗	๘	๑๕	๗.๕
๕๐๑-๑,๐๐๐	๑๖	๒๖	๔๒	๒๑
๑,๐๐๑-๑,๕๐๐	๒๘	๓๑	๕๙	๒๙.๕
๑,๕๐๑-๒,๐๐๐	๔๑	๓๐	๗๑	๓๕.๕
๒,๐๐๑-๒,๕๐๐	๕	๓	๘	๔
สูงกว่า ๒,๕๐๐	๓	๒	๕	๒.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๑๔ จะเห็นได้ว่าเด็กจะได้รับเงินค่าจ้างเดือนละครั้ง ร้อยละ ๕๗ รองลงมาคือวันละครั้งร้อยละ ๑๗ สำหรับกรณีอื่น ๆ ของการจ่ายเงินค่าจ้างนั้น ได้แก่ กรณีของงานที่รับเหมาเป็นงวดและลูกจ้างทำเสร็จตามผลงาน เป็นต้น ดังนั้นกำหนดการจ่ายเงินค่าจ้างของนายจ้างจึงไม่มีปัญหาเพราะนายจ้างได้จ่ายไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ถึงแม้ว่านายจ้างจะจ่ายเงินให้ตามที่กฎหมายกำหนดก็ตาม แต่จำนวนเงินที่นายจ้างให้เด็กส่วนมากกลับจ่ายให้ต่ำกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด

ตารางที่ ๑๔ การจ่ายเงินของนายจ้าง

การจ่ายเงินค่าจ้าง ของนายจ้าง	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
วันละครั้ง	๑๘	๑๖	๓๔	๑๗
สัปดาห์ละครั้ง	๑๕	๑๘	๓๓	๑๖.๕
เดือนละครั้ง	๕๕	๕๙	๑๑๔	๕๗
ปีละครั้ง	-	-	-	-
อื่น ๆ	๑๒	๗	๑๙	๙.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยเกี่ยวกับบุคคลที่รับเงินค่าจ้างแทนเด็ก (ดูตารางที่ ๑๕) พบว่าเด็กจะเป็นผู้ที่รับเงินค่าจ้างเองถึงร้อยละ ๔๒.๕ โดยนายจ้างจะจ่ายค่าจ้างให้กับเด็กและให้เด็กมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับเงินเอง สำหรับกรณีที่บิดามารดารับค่าจ้างแทนเด็กนั้นเป็นกรณีที่บิดามารดาพาเด็กมาฝากทำงานกับนายจ้างแล้วรับเงินไปล่วงหน้าส่วนหนึ่ง และเป็นเด็กที่ทำงานอยู่กับบิดามารดาตามสถานที่ก่อสร้างต่าง ๆ

ตารางที่ ๑๕ บุคคลที่รับเงินค่าจ้าง

บุคคลที่รับเงินค่าจ้าง	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ตัวเอง	๔๔	๕๑	๑๘๕	๔๒.๕
บิดามารดา	๖	๘	๑๔	๗
ญาติ	-	๑	๑	๐.๕
สำนักจัดหางาน	-	-	-	-
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยตามตารางที่ ๑๖ พบว่ามีเด็กทำงานโดยไม่มีวันหยุดใน ๑ สัปดาห์ถึงร้อยละ ๒๑.๕ ทั้งที่กฎหมายได้ห้ามมิให้ลูกจ้างที่มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ทำงานในวันหยุดและใน ๑ สัปดาห์จะต้องมีวันหยุดอย่างน้อย ๑ วัน ดังนั้นจากการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่ามีการใช้แรงงานเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทำให้เด็กไม่มีเวลาที่จะพักผ่อน ร่างกายจึงทรุดโทรมเพราะต้องตรากตรำกับการทำงานและงานที่นายจ้างมักจะใช้เด็กทำงานในวันหยุดส่วนมากจะเป็นงานประเภทโรงกึ่ง ขายอาหาร ขายสินค้า ส่งสินค้า และกระเป๋ารถเมล์เล็ก เพราะงานประเภทเหล่านี้เป็นงานที่ต้องทำทุกวัน เว้นแต่นายจ้างจะกำหนดวันหยุดให้เองเช่นหยุดได้เฉพาะเทศกาลตรุษจีนและสงกรานต์ เป็นต้น สำหรับกรณีอื่น ๆ นั้นเป็นกรณีที่ลูกจ้างเด็กทำงานเสร็จเป็นงวดๆ หรือทำงานให้เสร็จตามผลงาน

ตารางที่ ๑๖ จำนวนวันทำงานต่อสัปดาห์

จำนวนวันทำงาน/ สัปดาห์	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
๕ วัน	๕	๔	๙	๔.๕
๖ วัน	๖๘	๖๖	๑๓๔	๖๗
๗ วัน	๑๔	๒๔	๓๘	๑๙.๕
อื่น ๆ	๘	๖	๑๔	๗
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยถึงชั่วโมงการทำงานต่อวันของเด็ก (ดูตารางที่ ๑๗) พบว่าชั่วโมงการทำงานของเด็กตามโรงงานอุตสาหกรรมที่ทำงานเกินวันละ ๘ ชั่วโมงมีจำนวนถึงร้อยละ ๘๔ ทั้งทั้งงานอุตสาหกรรม กฎหมายกำหนดห้ามมิให้ทำงานเกินสัปดาห์ละ ๔๘ ชั่วโมง (๘ ชั่วโมงต่อวัน) โดยงานที่นายจ้างนิยมใช้เด็กทำงานเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ได้แก่ งานก่อสร้าง โรงกสิ่ง และโรงงานเครื่องเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น เพราะงานเหล่านี้นายจ้างต้องการที่จะดูถึงผลความก้าวหน้าและความสำเร็จของงานในแต่ละวัน นายจ้างจึงใช้แรงงานเด็กเกินกว่าชั่วโมงการทำงานที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อเร่งงานให้สำเร็จไปโดยเร็ว โดยไม่คำนึงถึงสภาพร่างกายของเด็กว่าเป็นอย่างไร

สำหรับชั่วโมงการทำงานของเด็กที่ทำงานตามสถานพาณิชยกรรมและบริการจากการวิจัยพบว่ามียุวกที่ทำงานเกินวันละ ๘ ชั่วโมง ร้อยละ ๘๔ ซึ่งจากสภาพที่เด็กต้องทำงานหนัก เช่นนี้ย่อม เป็นผลเสียต่อสภาพร่างกายและจิตใจของเด็ก โดยเด็กที่ทำงานเกินกว่าชั่วโมงการทำงานที่กฎหมายกำหนดส่วนมากจะเป็นงานประเภทกระเป๋ารถเมล์ เล็กและร้านขายอาหาร ทั้งนี้เนื่องจากว่างานประเภท เหล่านี้ต้องทำต่อเนื่องกันจนกว่านายจ้างจะเลิกขับรถเมล์ เล็กหรือ เล็กขายอาหารในวันนั้น ๆ และเด็กเหล่านี้ก็ต้องทำงานไปจนกว่านายจ้างจะสั่งให้เลิกทำ ซึ่งนับว่านายจ้างใช้เด็กให้ทำงานคุ้มกับผลประโยชน์ของนายจ้างเป็นอย่างมาก

ตารางที่ ๑๗ ชั่วโมงการทำงานต่อวัน

ชั่วโมงการทำงาน ต่อวัน	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
๗ ชั่วโมง	๔	๕	๙	๔.๕
๘ ชั่วโมง	๑๒	๖	๑๘	๙
๙ ชั่วโมง	๖๔	๔๐	๑๐๔	๕๒
๑๐ ชั่วโมง	๑๐	๑๙	๒๙	๑๔.๕
๑๑ ชั่วโมง	๔	๒๐	๒๔	๑๒
๑๒ ชั่วโมง	๖	๑๐	๑๖	๘
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยเกี่ยวกับการช่วยเหลือของนายจ้างกรณีที่ถูกจ้างเจ็บป่วยหรือประสบอันตรายจากการทำงาน (ดูตารางที่ ๑๔) พบว่าส่วนมากนายจ้างจะปฏิบัติตามกฎหมายโดยช่วยเหลือเป็นเงินและไม่หักค่าจ้าง ร้อยละ ๖๓.๕ เด็กได้รับการช่วยเหลือโดยหักค่าจ้าง ร้อยละ ๒๐.๕ ทั้งที่ตามกฎหมายแล้วนายจ้างไม่มีสิทธิที่จะหักค่าจ้าง และเด็กได้ให้คำตอบว่านายจ้างไม่ให้การช่วยเหลืออะไรเลย ร้อยละ ๔ ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่านายจ้างเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่คำนึงถึงสวัสดิภาพและร่างกายของเด็กที่ตรากตรำจากการทำงานจนกระทั่งเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงาน แต่นายจ้างกลับไม่ให้การช่วยเหลืออะไรเลย สำหรับกรณีอื่น ๆ นั้นเป็นกรณีที่เด็กยังไม่เคยประสบกับอันตรายจากการทำงานมาก่อน

ตารางที่ ๑๔ การช่วยเหลือของนายจ้างกรณีที่ถูกจ้างเจ็บป่วยหรือประสบอันตรายจากการทำงาน

การช่วยเหลือ ของนายจ้างฯ	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชย์กรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยเหลือเป็น เงินโดยไม่หัก ค่าจ้าง	๖๕	๖๒	๑๒๗	๖๓.๕
ช่วยเหลือเป็น เงินโดยหัก ค่าจ้าง	๑๔	๒๒	๔๑	๒๐.๕
ไม่ให้การช่วย เหลืออะไรเลย	๗	๑๑	๑๘	๙
อื่น ๆ	๔	๕	๑๔	๗
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยเกี่ยวกับพื้นฐานที่ว่า นายจ้างเคยอบรมแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดขึ้นในขณะทำงานหรือไม่ (ดูตารางที่ ๑๔) พบว่าส่วนมากภาคอุตสาหกรรมนายจ้างจะทำการอบรมแนะนำเด็กร้อยละ ๗๓ เพราะถ้าไม่อบรมลูกจ้างอาจจะทำให้เครื่องจักรและสิ่งของเกิดความเสียหาย เพราะงานบางประเภท เป็นงานอันตรายที่ลูกจ้างจะต้องทราบถึงวิธีการในการปฏิบัติงานบ้าง สำหรับภาคพาณิชยกรรมและบริการนั้น นายจ้างมักจะไม่ทำการอบรมแนะนำเด็ก เพราะเป็นงานที่ไม่ค่อยใช้ฝีมือความชำนาญมากนัก ลูกจ้างก็สามารถเรียนรู้ไปในขณะทำงานได้ซึ่งเด็กได้ให้คำตอบในภาคพาณิชยกรรมและบริการว่าไม่เคยได้รับการอบรมและแนะนำร้อยละ ๘๒

ตารางที่ ๑๔ นายจ้างเคยมีการอบรมและแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดขึ้นในขณะทำงานหรือไม่

การอบรมแนะนำเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดขึ้นในขณะทำงาน	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
เคย	๗๓	๑๘	๙๑	๕๕.๕
ไม่เคย	๒๗	๘๒	๑๐๙	๕๔.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

สวัสดิการที่ได้รับจากนายจ้าง

จากการวิจัยถึงความคิดเห็นของเด็กเกี่ยวกับสภาพของสถานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม (ดูตารางที่ ๒๐) พบว่า เด็กได้ให้คำตอบว่าสภาพของสถานที่ทำงานพอใช้ ร้อยละ ๔๗ กล่าวคือ นายจ้างได้จัดหาน้ำดื่ม ห้องน้ำ และยาเอาไว้มาก แต่สภาพของสถานที่ทำงานยังคับแคบ อีกทั้งได้รับความรำคาญจากเสียงของเครื่องจักรและฝุ่นละอองจากโรงงานที่ทำเช่นโรงงานทำเครื่องเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น แต่เด็กก็ยังเห็นว่าพอกับสภาพเหล่านี้ได้ เด็กอีกร้อยละ ๓๔ ได้ให้คำตอบว่าสภาพของสถานที่ทำงานดี กล่าวคือ นายจ้างได้จัดหาน้ำดื่ม ห้องน้ำ และยาไว้ให้ อีกทั้งสภาพของสถานที่ทำงานกว้างพอสมควรเหมาะสมสำหรับที่จะทำงาน และเด็กอีกร้อยละ ๑๙ ได้ให้คำตอบว่าสภาพของสถานที่ทำงานเลว เพราะเด็กต้องทนกับเสียงที่ดัง ฝุ่นละอองที่เกิดจากการผลิต แสงสว่างที่มีไม่เพียงพอกับความต้องการและสภาพของสถานที่ทำงานที่คับแคบทำให้อากาศถ่ายเทไม่สะดวก

สำหรับสภาพของสถานที่ทำงานของเด็กที่ทำงานตามสถานที่พาณิชย์กรรมและบริการนั้น จากการวิจัยเด็กได้ให้คำตอบว่าสภาพของสถานที่ทำงานพอใช้ร้อยละ ๔๓ โดยนายจ้างได้จัดหาน้ำดื่ม ห้องน้ำและยาเอาไว้มากเพียงพอต่อความต้องการ เด็กอีกร้อยละ ๒๖ ได้ให้คำตอบว่าสภาพของสถานที่ทำงานดี ไม่คับแคบและอากาศถ่ายเทได้สะดวก และอีกร้อยละ ๕ ได้ให้คำตอบว่าสภาพของสถานที่ทำงานเลว กล่าวคือสภาพที่ทำงานคับแคบและสภาพของงานต้องยืนหรือนั่งตลอดเวลา เช่นงานขายสินค้าและบรรจุหีบห่อ เป็นต้น สำหรับกรณีอื่น ๆ นั้นเด็กไม่สามารถให้คำตอบได้เพราะว่าเป็นงานประเภทขายสินค้าและกระเป๋ารถเมล์เล็ก

ตารางที่ ๒๐ สภาพสถานที่ทำงาน

สภาพสถานที่ทำงาน	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชย์กรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ดี	๒๔	๒๖	๕๐	๒๒.๕
พอใช้	๔๒	๔๓	๘๕	๔๒.๕
เลว	๑๙	๕	๒๔	๒๔
อื่น ๆ	-	๒๒	๒๒	๑๑
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยเกี่ยวกับสภาพที่พักที่นายจ้างจัดให้ (ดูตารางที่ ๒๑) พบว่าเด็กได้ให้คำตอบว่าสภาพของที่พักอยู่ในสภาพที่พอใช้ร้อยละ ๔๐ กล่าวคือ นายจ้างจัดที่พักให้ดีพอสมควร มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก เด็กอีกร้อยละ ๒๙.๕ ได้ให้คำตอบว่าสภาพที่พักอยู่ในเกณฑ์ที่ดื่กล่าวคือ นายจ้างจัดห้องพักเอาไว้เป็นสัดส่วน ให้นอนรวมกันห้องละ ๒-๓ คน หรือให้นอนรวมกันหมดแต่เป็นห้องนอนยาวและแยกห้องลูกจ้างชาย-หญิงเอาไว้ให้นอนคนละห้อง และเด็กอีกร้อยละ ๒๒ เห็นว่าสภาพที่พักอยู่ในสภาพที่เลว โดยนายจ้างจะจัดที่พักให้เด็กนอนรวมกันในห้องแคบ ๆ อากาศถ่ายเทไม่สะดวกหรือจัดให้นอนในบริเวณที่ทำงาน โดยจะแยกเฉพาะห้องนอนลูกจ้างชาย-หญิงเท่านั้น สำหรับกรณีอื่น ๆ นั้น เด็กไม่ได้พักตามสถานที่นายจ้างจัดให้แต่ไปพักอยู่ที่อื่น

ตารางที่ ๒๑ สภาพของที่พักที่นายจ้างจัดให้

สภาพของที่พัก ที่นายจ้างจัดให้	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชย์กรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ดี	๓๕	๒๔	๕๙	๒๙.๕
พอใช้	๓๙	๔๑	๘๐	๔๐
เลว	๒๕	๑๙	๔๔	๒๒
อื่น ๆ	๑	๑๖	๑๗	๘.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

ตามตารางที่ ๒๒ จะเห็นได้ว่าเด็กได้ให้คำตอบว่านายจ้างอนุญาตให้เด็กกลับบ้านได้เดือนละครึ่ง ร้อยละ ๒.๕ โดยเด็กเหล่านี้จะมีภูมิลำเนาใกล้เคียงกับกรุงเทพฯ เด็กอีกร้อยละ ๒๓ นายจ้างอนุญาตให้กลับบ้านได้ปีละครึ่ง และเด็กอีกร้อยละ ๖๐ ได้ให้คำตอบว่าไม่แน่นอนแล้วแต่ว่าช่วงไหนมีวันหยุดติดต่อกัน โดยเด็กเหล่านี้จะกลับบ้านตามเทศกาลต่าง ๆ เช่น ปีใหม่ ตรุษจีน สงกรานต์ และเข้าพรรษา เป็นต้น สำหรับกรณีอื่น ๆ นั้น เป็นกรณีที่เด็กมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพฯ

ตารางที่ ๒๒ นายจ้างอนุญาตให้กลับบ้านบ้างหรือไม่ อย่างไร

การอนุญาตให้กลับบ้าน	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
เดือนละครึ่ง	๒	๓	๕	๒.๕
ปีละครึ่ง	๒๑	๒๕	๔๖	๒๓
ไม่แน่นอน	๖๓	๕๗	๑๒๐	๖๐
อื่นๆ	๑๔	๑๕	๒๙	๑๔.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากนายจ้างให้กลับบ้านได้ (ดูตารางที่ ๒๓) จะเห็นได้ว่าเด็กได้รับคำตอบว่านายจ้างจ่ายค่าโดยสารให้ร้อยละ ๒๕.๕ ซึ่งนายจ้างก็คำนึงถึงสวัสดิการที่ให้กับลูกจ้างบ้าง แต่เด็กอีกร้อยละ ๖๐ ได้ให้คำตอบว่านายจ้างไม่จ่ายค่าโดยสารให้โดยเด็กต้องออกค่าใช้จ่ายเอง สำหรับกรณีอื่น ๆ นั้น เป็นกรณีที่เด็กมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพฯ

ตารางที่ ๒๓ นายจ้างจ่ายค่าโดยสารให้หรือไม่ในกรณีที่กลับบ้าน

นายจ้างจ่ายค่าโดยสารให้หรือไม่	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
จ่าย	๒๔	๒๗	๕๑	๒๕.๕
ไม่จ่าย	๖๒	๕๘	๑๒๐	๖๐
อื่น ๆ	๑๔	๑๕	๒๙	๑๔.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

ตามตารางที่ ๒๔ เด็กได้ให้คำตอบว่าสารวัตรแรงงานไม่เคยมาตรวจแรงงานเลย ร้อยละ ๓๒.๕ ทั้งนี้เนื่องจากว่าอัตรากำลังของสารวัตรแรงงานไม่เพียงพอ จึงทำให้ไม่สามารถที่จะตรวจตราโรงงานอุตสาหกรรมกับสถานพาณิชยกรรมและบริการได้อย่างทั่วถึง โดยสารวัตรแรงงานของประเทศไทย ๑ คน ต้องรับผิดชอบสถานประกอบการ ๗๑๔ แห่ง ทั้ง ๆ ที่ตามมาตรฐานสากลแล้ว สารวัตรแรงงาน ๑ คน มีขีดความสามารถที่จะควบคุมสถานประกอบการได้ ๒๐๐ แห่ง ดังนั้นนายจ้างจึงจ้างแรงงานเด็กอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายอยู่เป็นประจำเพราะว่าการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึงและไม่มีประสิทธิภาพ สำหรับคำตอบที่เด็กไม่ทราบร้อยละ ๓๖ นั้น เนื่องจากว่าเด็กเพิ่งจะมาทำงาน จึงไม่ทราบว่าก่อนหน้านี้เคยมีสารวัตรแรงงานมาตรวจบ้างหรือไม่

ตารางที่ ๒๔ การมาตรวจโรงงานของสารวัตรแรงงาน

การมาตรวจโรงงาน ของสารวัตรโรงงาน	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
เคย	๔๐	๒๓	๖๓	๓๑.๕
ไม่เคย	๒๕	๔๐	๖๕	๓๒.๕
ไม่ทราบ	๓๕	๓๗	๗๒	๓๖
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

ความคิดเห็นของเด็ก

จากการวิจัยว่า เด็กทราบถึงกฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็กหรือไม่นั้น (ดูตารางที่ ๒๕) พบว่า เด็กไม่ทราบ เกี่ยวกับสิทธิของตนที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายถึงร้อยละ ๗๔.๕ สำหรับเด็กที่ทราบนั้นก็ทราบเพียงแต่ เฉพาะอัตราค่าจ้างขั้นต่ำและการกำหนดอายุขั้นต่ำเท่านั้น ดังนั้น ถ้าเด็กได้ทราบสิทธิของตนที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแล้ว นายจ้างอาจจะไม่กล้าที่จะใช้แรงงานเด็กโดยละเมิดกฎหมาย วิธีการที่จะให้เด็กได้ทราบก็คือการอบรมเด็กที่ทำงาน การปิดประกาศกฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็กเอาไว้ตามโรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานพาณิชยกรรมและบริการต่าง ๆ นอกจากนี้ควรที่จะบรรจุกฎหมายคุ้มครองแรงงานเอาไว้ในหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับด้วย เพื่อเด็กจะได้รับทราบก่อนที่จะมาทำงาน

ตารางที่ ๒๕ การทราบถึงกฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็ก

การทราบถึงกฎหมาย คุ้มครองแรงงานเด็ก	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ทราบ	๒๗	๒๔	๕๑	๒๕.๕
ไม่ทราบ	๗๓	๗๖	๑๔๙	๗๔.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

ตามตารางที่ ๒๖ จะเห็นได้ว่า เด็กได้ให้คำตอบว่าต้องการที่จะทำงานเมื่ออายุ ๑๔ - ๑๕ ปีถึงร้อยละ ๔๔.๕ ซึ่งก็สัมพันธ์กับการที่เด็กจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนปลายแล้ว ดังนั้นการกำหนดอายุขั้นต่ำในการใช้แรงงานเด็กของไทยควรที่จะได้รับการเปลี่ยนแปลงโดยกำหนดเอาไว้ ๑๕ ปี เพื่อจะได้มีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้อันเป็นการพัฒนาสติปัญญาของเด็กให้ดีขึ้น โดยรัฐจัดการศึกษาแบบให้เปล่าและเป็นไปอย่างทั่วถึง

ตารางที่ ๒๖ ท่านต้องการทำงานเมื่ออายุเท่าไร

ท่านต้องการทำงาน เมื่ออายุเท่าไร	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
๑๐ ปี	-	๒	๒	๑
๑๑ ปี	๗	๔	๑๑	๕.๕
๑๒ ปี	๑๓	๑๐	๒๓	๑๑.๕
๑๓ ปี	๑๑	๑๔	๒๕	๑๒.๕
๑๔ ปี	๒๔	๒๔	๔๘	๒๔.๕
๑๕ ปี	๓๒	๓๐	๖๒	๓๑
อื่น ๆ	๔	๑๑	๒๐	๑๐
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

ตามตารางที่ ๒๗ จะเห็นได้ว่าเด็กได้ให้คำตอบว่าต้องการที่จะทำงานวันละ ๖-๗ ชั่วโมง ร้อยละ ๗๒ ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าเด็กต้องการที่จะมีชั่วโมงการทำงานให้แตกต่างไปจากผู้ใหญ่และต้องการที่พักผ่อนไม่ตรากตรำกับการทำงานมากเกินไป อันจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเจริญเติบโตของเด็ก ดังนั้นการที่ประเทศไทยได้กำหนดชั่วโมงการทำงานเอาไว้ให้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่รวมกัน โดยไม่แยกออกจากกันจึงขัดต่อหลักความยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะสภาพร่างกายของเด็กและผู้ใหญ่แตกต่างกันมาก

ตารางที่ ๒๗ ท่านต้องการทำงานวันละกี่ชั่วโมง

ท่านต้องการทำงานวันละกี่ชั่วโมง	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
๕ ชั่วโมง	๑๑	๖	๑๗	๘.๕
๖ ชั่วโมง	๕๑	๕๔	๑๐๕	๕๒.๕
๗ ชั่วโมง	๒๑	๑๘	๓๙	๑๙.๕
๘ ชั่วโมง	๑๓	๑๕	๒๘	๑๔
๙ ชั่วโมง	๔	๗	๑๑	๕.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยถึงความรู้สึกของเด็กต่อค่าจ้างที่ได้รับ (ดูตารางที่ ๒๔) พบว่าเด็กมีความเห็นว่าค่าจ้างที่ได้รับน้อยเกินไปถึงร้อยละ ๗๓.๕ ทั้งนี้เป็นเพราะเหตุว่านายจ้างจ่ายให้เด็กต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดและไม่คุ้มค่ากับแรงงานที่เด็กได้ทำประโยชน์ให้กับนายจ้าง แต่เนื่องจากว่าเด็กอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบทางเศรษฐกิจ และนายจ้างมีโอกาสเลือกจ้างคนอื่นได้ เด็กจึงต้องตกอยู่ในสภาวะที่จ่ายอม ทั้ง ๆ ที่ทราบดีว่านายจ้างเอา راحتเอาเปรียบจ่ายเงินค่าจ้างไม่คุ้มตรงกับแรงงานที่ทำให้กับนายจ้าง และเด็กส่วนมากจะคิดว่าค่าจ้างที่ได้รับแม้จะน้อยเกินไปก็ยังดีกว่าการที่ไม่ทำงานแล้วไม่ได้อะไรเลย อันจะตกเป็นภาระแก่ครอบครัวของตนเอง

ตารางที่ ๒๔ ความรู้สึกต่อค่าจ้างที่ได้รับ

ความรู้สึกต่อ ค่าจ้างที่ได้รับ	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชย์กรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยเกินไป	๗๑	๗๖	๑๔๗	๗๓.๕
เพียงพอแล้ว	๒๔	๒๔	๔๘	๒๖.๕
มากเกินไป	-	-	-	-
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยถึงความคิดเห็นของเด็กต่องานที่ทำ (ดูตารางที่ ๒๔) พบว่าเด็กได้ให้คำตอบว่าไม่ชอบงานที่ทำแต่ต้องจำใจทำ ร้อยละ ๒๔.๕ สาเหตุที่ต้องทำงานเป็นเพราะสภาพแวดล้อมต่าง ๆ บังคับให้เด็กต้องทำงาน เพื่อนำรายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว เด็กอีก ร้อยละ ๓๑.๕ ได้ให้คำตอบว่าชอบงานที่ทำเพราะว่าเด็กมีความภูมิใจที่ได้มาทำงานมีเงินใช้ และหาประสบการณ์จากการทำงาน สำหรับเด็กอีกร้อยละ ๔๔ ได้ให้คำตอบว่ามีความรู้สึกเฉยๆ เนื่องจากว่าเด็กไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงงานให้ดีขึ้นให้มากนักซึ่งก็ยังคงดีกว่าอยู่เฉยๆ โดยไม่ได้ทำงานเลย

ตารางที่ ๒๔ ความรู้สึกต่องานที่ทำ

ความรู้สึกต่อ งานที่ทำ	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชย์กรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ชอบ	๓๓	๓๐	๖๓	๓๑.๕
จำใจทำ	๓๒	๒๗	๕๙	๒๙.๕
เฉย ๆ	๔๔	๔๓	๘๗	๔๔
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการวิจัยถึงความคิดเห็นของเด็กที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม (ดูตารางที่ ๓๐) จะเห็นได้ว่าเด็กมีความต้องการที่จะฝึกฝนอาชีพ ร้อยละ ๕๖.๕ เพราะเหตุว่าต้องการที่จะได้ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกฝนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่น ๆ หรือเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน เด็กอีกร้อยละ ๓๙ ได้ให้คำตอบว่าต้องการที่จะศึกษาต่อเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและสติปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเด็กเอง สำหรับกรณีอื่น ๆ อีกร้อยละ ๔.๕ นั้น เด็กไม่ต้องการที่จะทำอะไรอีกนอกจากการทำงานเท่านั้นดังนั้นจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเด็กส่วนมากมีความต้องการที่จะฝึกฝนอาชีพหรือศึกษาต่อถ้ามีโอกาส

ตารางที่ ๓๐ ความรู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม

ความรู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ศึกษาเล่าเรียน	๔๖	๓๒	๗๘	๓๙
การฝึกฝนอาชีพ	๕๑	๖๒	๑๑๓	๕๖.๕
อื่น ๆ	๓	๖	๙	๔.๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๓๑ จะเห็นได้ว่าเด็กต้องการที่จะให้นายจ้างช่วยเหลือเกี่ยวกับการเพิ่มเงินค่าจ้างร้อยละ ๔๐ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าเด็กเห็นว่าค่าจ้างที่นายจ้างให้น้อยเกินไป เมื่อเทียบกับแรงงานที่ได้หึ่งประโยชน์ให้กับนายจ้าง อีกทั้งยังจะทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของเด็กและครอบครัวดีขึ้นกว่าเดิม เด็กอีกร้อยละ ๑๗.๔ ได้ให้คำตอบว่าต้องการที่จะให้นายจ้างอนุญาตให้เรียนหนังสือ เพราะเหตุว่าจะได้มีโอกาสพัฒนาทางด้านสติปัญญาให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังอาจจะได้มีโอกาสเปลี่ยนแปลงงานใหม่ หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ซึ่งก็จะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตและการทำงานให้ดีขึ้น และเด็กอีกร้อยละ ๔๒.๖ ได้ให้คำตอบว่าต้องการที่จะให้นายจ้างช่วยเหลือทางด้านการจัดสวัสดิการเกี่ยวกับการปรับปรุงสถานที่ทำงานและสถานที่พักให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะว่าสภาพของสถานที่ทำงานและสถานที่พักบางแห่งที่ได้ไปพบ อยู่ในลักษณะที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของเด็กมาก

ตารางที่ ๓๑ เรื่องที่ต้องการให้นายจ้างช่วยเหลือ

เรื่องที่ต้องการให้นายจ้างช่วยเหลือ	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
เพิ่มเงินค่าจ้าง	๔๔	๘๘	๑๘๓	๔๐
ปรับปรุงสถานที่ทำงาน	๕๔	๔๑	๙๖	๒๑
ปรับปรุงสถานที่พัก	๕๒	๔๗	๙๙	๒๑.๖
อนุญาตให้เรียนหนังสือ	๔๖	๓๔	๘๐	๑๗.๔
รวม	๒๔๗	๒๑๑	๔๕๘	๑๐๐

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

จากการวิจัยถึงความต้องการที่จะทำงานประเภทที่ทำอยู่ตลอดไปหรือไม่นั้น (ดูตารางที่ ๓๒) พบว่า เด็กต้องการที่จะเปลี่ยนงานทำใหม่ ร้อยละ ๗๑.๕ และต้องการที่จะกลับไปทำงานที่บ้านร้อยละ ๑๑ เพราะเด็กเห็นว่างานที่ทำอยู่ไม่มีอะไรดีขึ้น ทำให้ไปก็ไม่คุ้มกับค่าแรง จึงทำให้เด็กเห็นว่าทำต่อไปก็ไม่มีความหมาย จึงต้องการที่จะเปลี่ยนงานทำใหม่หรือกลับไปทำงานที่บ้าน สำหรับเด็กอีกร้อยละ ๑๗.๕ ต้องการที่จะทำตลอดไป ยังไม่คิดที่จะเปลี่ยนงานทำใหม่ในระยะนี้

ตารางที่ ๓๒ ความต้องการที่จะทำงานประเภทนี้ตลอดไป

ความต้องการที่จะทำงานประเภทนี้ตลอดไป	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ทำตลอดไป	๒๑	๑๔	๓๕	๑๗.๕
ต้องการเปลี่ยนงานใหม่	๖๗	๗๖	๑๔๓	๗๑.๕
กลับไปทำงานที่บ้าน	๑๒	๑๐	๒๒	๑๑
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

ตามตารางที่ ๓๓ จะเห็นได้ว่าเด็กได้ให้คำตอบว่าความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้นกว่าเดิมจากการที่ได้มาทำงานร้อยละ ๖๗ ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าสาเหตุที่บิดามารดาให้เด็กมาทำงานก็เพราะว่าต้องการที่จะให้เด็กแบ่งเบาภาระของครอบครัวและเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว สำหรับเด็กอีกร้อยละ ๒๔ เห็นว่าเหมือนเดิมและอีกร้อยละ ๙ เห็นว่าไม่ดีขึ้นทั้งนี้เพราะเหตุว่าเด็กไม่ได้ให้การช่วยเหลือทางบ้านเลย เพียงแต่ได้ค่าจ้างมาเพื่อใช้จ่ายสำหรับตัวเองเท่านั้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าความเป็นอยู่ของครอบครัวจะเหมือนเดิมหรือไม่ดีขึ้นก็ตาม บิดามารดาของเด็กเหล่านี้ก็ยังเห็นว่าการที่เด็กมาทำงานแม้จะไม่ให้การช่วยเหลือทางบ้านเลยแต่ก็ยังลดค่าใช้จ่ายของครอบครัวลงไปได้บ้าง

ตารางที่ ๓๓ ความเป็นอยู่ของครอบครัวจากการที่ได้มาทำงาน

ความเป็นอยู่ของครอบครัวจากการที่ได้มาทำงาน	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
ดีขึ้น	๗๓	๖๑	๑๓๔	๖๗
เหมือนเดิม	๑๖	๓๒	๔๘	๒๔
ไม่ดีขึ้น	๑๑	๗	๑๘	๙
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๒๐๐	๑๐๐

จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือของรัฐ (ดูตารางที่ ๓๔) พบว่าเด็กต้องการที่จะให้รัฐเพิ่มเงินค่าจ้างมากที่สุด ร้อยละ ๒๙.๕ เพราะเด็กต้องการที่จะเพิ่มรายได้ให้กับตนเองให้มากกว่าที่ได้รับอยู่ในปัจจุบันเด็กอีกร้อยละ ๒๓.๑ ต้องการที่จะให้รัฐหางานใหม่ให้ทำเพราะว่างงานที่เด็กทำในปัจจุบันเป็นงานที่จำเจไม่ได้พัฒนาฝีมือแรงงานให้ดีขึ้น ทำให้เด็กมีความรู้สึก เบื่องานต้องการที่จะเปลี่ยนงานใหม่ทำ เด็กอีกร้อยละ ๑๙.๗ ต้องการที่จะให้รัฐช่วยเหลือทางด้านการอบรมฝึกฝนอาชีพ เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ได้รับไปเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานหรือนำไปประกอบอาชีพอื่น และเด็กอีกร้อยละ ๑๕.๕ ต้องการที่จะให้รัฐส่งเสริมให้มีการศึกษาเพื่อจะได้มีโอกาสศึกษาต่ออันจะเป็นการพัฒนาสติปัญญาของเด็กให้ดีขึ้น

ตารางที่ ๓๔ เรื่องที่ต้องการให้รัฐช่วยเหลือ

เรื่องที่ต้องการให้รัฐช่วยเหลือ	ประเภทกิจการ		รวม	
	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวน	ร้อยละ
อบรมฝึกฝนอาชีพ	๕๗	๖๕	๑๒๒	๑๙.๗
ส่งเสริมให้มีการศึกษา	๔๒	๕๔	๙๖	๑๕.๕
ช่วยสอดส่องดูแลโรงงาน	๓๔	๔๒	๗๖	๑๒.๒
เพิ่มเงินค่าจ้าง	๘๕	๘๘	๑๗๓	๒๙.๕
หางานใหม่ให้ทำ	๕๗	๗๖	๑๓๓	๒๓.๑
รวม	๒๙๕	๓๒๖	๖๒๑	๑๐๐

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

สรุปผลการวิจัยภาคสนาม

จากการวิจัยถึงปัญหาและความคิดเห็น เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก ทั้งทางด้านประวัติ และสภาพเดิมทางสังคม ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานของเด็ก สวัสดิการที่ได้รับจากนายจ้างและ ความคิดเห็นของเด็กนั้นสามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า สาเหตุใหญ่ที่ทำให้เด็กต้องมาใช้แรงงาน คือความยากจนของครอบครัว เด็กที่มาทำงานส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่มีความแห้งแล้งและความสมบูรณ์ไม่เท่าเทียมกับภาคอื่น ๆ และเป็นภาคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่ำสุดของประเทศด้วย โดยอาชีพหลักของครอบครัวเด็กเหล่านี้ คือการทำไร่ทำนา จากสภาพการดังกล่าวส่งผลให้เด็กต้องมาทำงานเพื่อความอยู่รอดของชีวิต ข้อสังเกตที่สำคัญที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้คือการที่นายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎหมายมีการละเมิดโดยใช้แรงงานเด็กอย่างผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นเวลาการทำงาน การใช้แรงงานเด็กในวันหยุด อัตราค่าจ้างขั้นต่ำและประเภทของงานที่เด็กทำ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการละเมิดกฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็กอยู่เป็นประจำก็คือการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึงและไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับจำนวนของโรงงานอุตสาหกรรมกับสถานพาณิชยกรรมและบริการที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ผู้เขียนคิดว่าถึงเวลาแล้วที่รัฐควรที่จะเข้ามาแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง โดยการกำหนดอายุขั้นต่ำในการใช้แรงงานเด็กให้สูงขึ้น เวลาการทำงานของเด็กเอาไว้โดยเฉพาะการกำหนดประเภทของงานที่ห้ามหรืออนุญาตให้เด็กทำและบทกำหนดโทษ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมที่แปรเปลี่ยนไป แต่อย่างไรก็ตามปัญหาการใช้แรงงานเด็กมิได้แก้ไขด้วยการตรากฎหมายออกมาใช้บังคับแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะการตรากฎหมายออกมาคุ้มครองการใช้แรงงานเด็ก เป็นเพียงการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้น เนื่องจากว่าปัญหาทางเศรษฐกิจ และสภาพของครอบครัวก็เป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันและบีบบังคับให้เด็กต้องเข้ามาทำงานก่อนวัยอันสมควร ดังนั้นการให้ความคุ้มครองแก่แรงงานเด็ก จำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั่วไป นายจ้าง ครอบครัว (บิดามารดาหรือผู้ปกครอง) ตลอดจนตัวเด็กเอง มิใช่ปล่อยให้ เป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียวและควรจะได้สำนึกถึงความรับผิดชอบร่วมกันในสังคมด้วย